

Cuba: revolució i natura

Mitificada per la història i la literatura, l'illa de Cuba amaga un munt de paisatges insòlits i olors agre dolços.



Poble indígena reconstruït a Guamá, a la Ciénaga de Zapata.

RAFAEL CEBRIAN I M. NEUS MIRO

La primera característica decididament tropical que es detecta en baixar de l'avió a l'aeroport José Martí de l'Havana és, deixant de banda la inevitable calor, la intensa olor agre dolça que impregna l'aire i que ja no ens deixarà mentre estiguem en aquesta exòtica illa del mar Carib, la més gran de les Antilles, situada a menys de 200 Km. del continent americà.

Ja a l'edifici de la terminal, la llarga espera per passar la duana i per recuperar les maletes, o la parsimoniosa lentitud dels funcionaris, ens mostren un altre aspecte que sem-

pre ens acompanyarà per Cuba: les inacabables cues que s'han de fer per qualsevol cosa, des de per a prendre's un gelat a Coppelia, la gelateria més coneguda de la capital, fins per a entrar a dinar a un restaurant de clientela cubana o agafar l'autobús (és digne de veure, però, la tranquil·litat amb què s'ho prenen els cubans, xarrant, llegint o mirant passar la gent mentre fan cua durant hores amb tota naturalitat).

Després, des del taxi que ens porta fins al centre de l'Havana, es descobreix el fet que diferencia aquest país dels de la

major part del món –i ara més que mai, amb els darrers esdeveniments produïts als països de l'Est–, és a dir, la revolució, ja que en lloc dels inefables anuncis publicitaris habituals a totes les nostres carreteres, els missatges que es poden llegir aquí són d'un caire molt diferent: "Aquí no se rinde nadie", "Producción y defensa", "Siempre alerta", "Nada podrá detener la marcha de la Historia" i moltes altres frases revolucionàries de Fidel Castro, Ernesto Che Guevara o l'alliberador José Martí. I és que l'esperit revolucionari és present a tot arreu, des del voca-

bulari de la gent ("compañero" és la paraula que s'utilitza per a dirigir-se a qualsevol persona) fins a les senyorial mansions de l'època colonial ara transformades en centres lúdics oberts a tot el poble o vivendes comunitàries per diverses famílies, o els innegables guanys socials aconseguits pel règim castrista (gratuïtat de l'educació, la salut i l'esport, per exemple), que ens explica orgullosament el mateix taxista que ens porta cap a la ciutat.

La ciutat de l'Havana –que sembla parada en el temps, amb els edificis sense pintar

des de fa anys, els vells aparatosos *haigas* americans i les motocicletes amb *sidecar*-, té un aire familiar que evidencia els més de 400 anys de dominació espanyola. Aquest fet queda ràpidament corroborat, a més, en comprovar l'elevadíssim percentatge de cubans de raça blanca, i fins i tot de mulats, que es vanen dels seus orígens "gallegos" quan s'assabenten de la nostra procedència.

La part més bonica de l'Havana és, sens dubte, la ciutat vella, declarada amb raó Patrimoni de la humanitat per la UNESCO l'any 1982. Places com la de la Catedral, l'entorn de la qual forma un dels conjunts urbans més destacats de l'arquitectura colonial espanyola de tot Amèrica, carrers com el d'Obispo, sempre ple de gent i on es troben les dues millors llibreries de la ciutat, la Moderna Poesia i la Màximo Gorki, on es pot comprovar el preu irrisori a què es venen els llibres en aquest país -assequibles, per tant, a tothom-, i locals com la *Bodeguita del Medio* o el *Floridita*, de renom internacional gràcies a Hemingway, i on es pot refrescar amb les estupendes begudes a base de rom cubà, el millor del món, com el *mojito*, el *daiquirí* o el senzill *rom amb soda*, són dels racons més significatius que es poden admirar dins el laberint d'aquest antic barri.

Però és també sense moure's de l'Havana on es pot començar a observar un dels aspectes generalment més oblidats d'aquest esplèndid país tropical: la importantíssima riquesa natural. En efecte, l'illa de Cuba, donada la gran extensió (d'uns 111.000 Km² si hi afegim les illetes i *cayos* que formen part de la República), és la més rica en flora i fauna de totes les Antilles. Més de 10.000 espècies de plantes, 300 d'aus, 80 de rèptils, 50 de mamífers, 30 d'amfibis, 4.000 de moluscs o 17.000 d'insectes viuen aquí,



moltes de caràcter endèmic, és a dir, que només viuen a Cuba i no es poden trobar en cap altre lloc del món.

Així, passejant del Parc Central, el parc Lenin o per qualsevol altra zona enjardinada de la ciutat, és fàcil veure corrent entre les pedres o enfilant-se per les branques dels arbres diferents espècies d'anolis (*Anolis sp.*), petits iguànids arborícoles amb una gran capacitat per a canviar de color, que localment anomenen *lagartijas* i que ocupen efectivament el mateix paper ecològic que les nostres sargantanes, o el més terrestre *perrito de costa* (*Leiocephalus carinatus*), un llangardaix exclusiu de les Antilles que crida l'atenció per la gruixida cua que porta sempre enroscada en espiral. Molts ocells són comuns també per tota la ciutat: el *chichinango* (*Quiscalus niger*), un petit ocell que pertany a la família dels icteríds, exclusivament americana, d'aparença i comportament gregari semblants als dels nostres estornells, però que es caracteritza per tenir la cua en posició vertical, les gavines i gavians (*Larus sp.*), que abunden sobretot a la zona del Malecón, o els zopilots de cap vermell (*Cathartes aura*), petits voltors americans omnipresents a tota l'illa, que es veuen volant tranquil·lament sobre els carrers i les cases a la recerca de qualsevol deixalla o resta alimentària que puguin aprofitar.



Una de les platges de la capital, privada abans de la revolució. Cartell anti-imperialista situat just davant de la representació nord-americana a l'Havana. La *Bodeguita del Medio*, un local de fama internacional.

En deixar enrere la ciutat i moure's per l'interior de l'illa, ens sorprendrà també la bellesa de l'entorn vegetal, tot i que ha estat seriosament transformat per l'acció de l'home des de fa segles. De fet, el paisatge vegetal cubà està dominat originalment per la selva tropical, representada ara només en alguns punts aïllats de la Sierra Maestra, a l'orient, i de la Sierra del Escambray, al centre del país, mentre que en l'actualitat els arbres dominants són les palmeres, de les quals hi ha nombroses espècies. La més representativa és la palmera reial (*Rousetoma regia*), l'arbre nacional, de 25 m. d'alçada i endèmica de Cuba. Barrejats amb les palmeres



creixen altres espècies d'arbres com la *ceiba* (*Ceiba pentandra*), el més gran de l'illa, que pot arribar als 50 m. d'alçada i a tenir-ne més de 3 de diàmetre, la *salvadera* (*Hura crepitans*) o l'*ocuje* (*Calophyllum calaba*). Tot això, òbviament, alternat amb extenses plantacions de canya de sucre o de tabac, segons les regions.

Nombroses són també les zones especialment atractives des del punt de vista naturalis-



sell llarg americà (*Crocodylus acutus*), de 6 m. i el cocodril cubà (*Crocodylus rhombifer*), de només 4 m. En aquest parc, a més, val la pena visitar la Laguna del Tesoro, on una vella llegenda diu que el cap dels indis taïnos, perseguit pels espanyols, va llançar tot l'or del seu poble, i al centre de la qual s'ha reconstruït una comunitat taïna precolombina.

Finalment, i com és lògic en un país amb 5.746 Km de costa, cal disfrutar de les pa-

Dades útils

Com anar-hi: Les línies aèries amb més vols regulars a Cuba són Cubana de Aviación (que hi arriba fent escala a Gander, al Canadà), Aeroflot i Iberia. Tot el turisme es canalitza mitjançant Cubatur, l'empresa nacional turística, dependent de l'Institut de Turisme (INTUR).

Documents: És necessari el passaport i la targeta de turista, equivalent al visat, que tramiten les mateixes agències de viatges amb uns quinze dies d'antelació.

Moneda: El pes cubà és la moneda nacional. El canvi oficial està a un pes per un dòlar (pel carrer n'ofereixen fins a 7 per 1, però no és recomanable pel risc que comporta). A part de les botigues per a estrangers, on només es pot pagar en divises, gairebé a tot arreu et cobren en dòlars si descobreixen que ets un turista. Llibres i discos, bons i baratíssims, sí que es poden comprar amb pesos. Accepten targetes de crèdit (sempre que no estiguin expedides als Estats Units) als hotels, alguns restaurants i les botigues per a turistes.

Recomanacions: A Cuba no es troben diapositives i amb prou feines es pot comprar pel·lícula per a paper, per la qual cosa cal anar-hi ben proveït. Per llegir cada dia el *Granma*, el principal diari dels país, val més reservar-lo a l'hotel, ja que sovint hi ha dificultats per a aconseguir-lo pel carrer. Les reserves de places per a qualsevol excursió organitzada és convenient fer-les amb un mínim de 48 hores d'antelació.

Adreces per a recordar:

Cubatur: Avenida 23, 156, La Rampa, Vedado.

Ambaixada d'Espanya: Cárcel, 51, cantonada amb Zulue-ta.

Consolat general d'Espanya: Inquisidor cantonada amb Acosta.



Les palmeres són els arbres més freqüents i representatius de tota l'illa. Les orquestres al carrer són un espectacle habitual a les ciutats i pobles cubans. La "Laguna del Tesoro", situada al bell mig del Parc Nacional de la Ciénaga de Zapata.

ta i no es pot deixar de visitar, per exemple, la regió de Sorroa, amb un esplèndid jardí botànic que té l'orquidiari més complet del món, la vall de Vinales, característica per la presència d'unes curioses formacions geològiques anomenades *mogotes*, cobertes de frondosa vegetació i riques en

endemismes animals i vegetals, o la Ciénaga de Zapata, a punt de ser dessecada fa temps i delcarada ara Parc Nacional pel govern de Fidel Castro, on hi ha un dels centres de cria dels cocodrils més grans del món, amb 40.000 exemplars de dues espècies diferents: el cocodril de mu-

radisiàques platges, les més representatives de les quals poden ser la de Varadero, a la costa nord, que sobrevolen sense parar els grossos pelicans bruns (*Pelecanus occidentalis*) i els vermellíssims flamencs de Cuba (*Phoenicopterus ruber ruber*), i la de Cayo Largo, al sud, amb la fama de ser la més verge de tot Amèrica, i amb impressionants esculls coral·lins d'una excepcional diversitat biològica.

Tant de bo que aquesta Cuba revolucionària i natural pugui seguir el seu camí sense interferències del seu poderós veí del nord (l'escandalosa intervenció militar al Panamà no és per a estar precisament tranquils), i no s'acompleixi una de les frases pronunciades pel comandant Fidel Castro: "Moriremos delendiendo la revolución".

Rafael Cebrián López i
M. Neus Miró Torrent